

מקורות לשיעור
אגדות חז"ל כפרשנות לתנ"ך

תלמוד בבלי מסכת שבת דף פח עמוד ב

ואמר רבי יהושע בן לוי: בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, מה לילוד אשה בינינו?
אמר להן: לקבל תורה בא.

אמרו לפניו: חמודה גנוזה שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם, אתה מבקש ליתנה לבשר ודם? (תהלים ח) 'מה אנוש כי תזכרנו וכן אדם כי תפקדנו', ה' אדנינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים!
אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: החזיר להן תשובה!
אמר לפניו: רבונו של עולם, מתיירא אני שמא ישרפוני בהבל שבפיהם.
אמר לו: אחוז בכסא כבודי, וחזור להן תשובה, שנאמר (איוב כו) 'מאחז פני כסא פרשו עליו ענני'.
ואמר רבי נחום: מלמד שפירש שדי מזיו שכינתו ועגנו עליו.
אמר לפניו: רבונו של עולם, תורה שאתה נותן לי מה כתיב בה - (שמות כ) אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים.

אמר להן: למצרים ירדתם, לפרעה השתעבדתם, תורה למה תהא לכם?
שוב מה כתיב בה - לא יהיה לך אלהים אחרים, בין הגויים אתם שרויין שעובדין עבודה זרה?
שוב מה כתיב בה - זכור את יום השבת לקדשו כלום אתם עושים מלאכה שאתם צריכין שבות?
שוב מה כתיב בה - לא תשא, משא ומתן יש ביניכם?
שוב מה כתיב בה - כבד את אביך ואת אמך אב ואם יש לכם?
שוב מה כתיב בה לא תרצח לא תנאף לא תגנב, קנאה יש ביניכם, יצר הרע יש ביניכם?
מיד הודו לו להקדוש ברוך הוא, שנאמר (תהלים ח) 'ה' אדנינו מה אדיר שמך וגו' ואילו תנה הודך על השמים - לא כתיב.

מיד כל אחד ואחד נעשה לו אוהב, ומסר לו דבר, שנאמר (תהלים סח) 'עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם', בשכר שקראוך 'אדם' לקחת מתנות.
אף מלאך המות מסר לו דבר, שנאמר (במדבר יז) ויתן את הקטרת ויכפר על העם ואומר ויעמד בין המתים ובין החיים וגו', אי לאו דאמר ליה - מי הוה ידע?

תהלים פרק ח

- (א) לְמַנְצֵחַ עַל הַגִּתִּית מִזְמוֹר לְדָוִד:
(ב) ה' אֲדֹנָיִנוּ מִה אֲדִיר שְׁמֶךָ בְּכָל הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּנְחָה הוֹדְךָ עַל הַשָּׁמַיִם:
(ג) מִפִּי עוֹלָלִים וְלִנְקִים יִסְדֹּתַי עֲזָרְתָהּ לְמַעַן צוֹרְרֶיךָ לְחִשְׁבֵּית אוֹיֵב וּמִתְנַקְּסִים:
(ד) כִּי אֲרָאָה שְׁמֶיךָ מַעֲשֵׂי אֲצַבְעֹתֶיךָ יָרַח וְכוֹכָבִים אֲשֶׁר כּוֹנְנִתָּה:
(ה) מִה אֲנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֵנוּ וּבֶן אָדָם כִּי תִפְקֹדְנוּ:
(ו) נִתְחַסְּרָהוּ מִעַט מַאֲלֵהִים וְכָבוֹד וְהָדָר תִּעֲטָרְהוּ:
(ז) תִּמְשִׁילָהוּ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ כָּל שִׁתָּה תַחַת רַגְלָיו:
(ח) צִנְה נְאֻלָּפִים כָּלֵט וְגַם בְּהִמּוֹת שְׂדֵי:
(ט) צַפּוֹר שְׁמַיִם וְדַגֵּי הַיָּם עֲבֵר אֲרָחוֹת יַמִּים:
(י) ה' אֲדֹנָיִנוּ מִה אֲדִיר שְׁמֶךָ בְּכָל הָאָרֶץ:

תלמוד בבלי, מסכת ברכות, דף לא עמוד ב

אל הנער הזה התפללתי, - אמר רבי אלעזר: שמואל מורה הלכה לפני רבו היה, שנאמר: וישחטו את הפר ויביאו את הנער אל עלי, משום דוישחטו את הפר הביאו הנער אל עלי? אלא, אמר להן עלי: קראו כהן, ליתי ולשחוט. [תרגום: ... קראו כהן, יבוא וישחט] חזנהו שמואל דהוו מהדרי בתר כהן למישחט, אמר להו: למה לכו לאהדורי בתר כהן למישחט? שחיטה בזר כשרה! [תרגום: ראה אותם שמואל שהיו מחזרים אחרי כהן לשחוט. אמר להם למה לכם לחזור אחר כהן לשחוט, שחיטה בזר כשרה] אייתוהו לקמיה דעלי, אמר ליה: מנא לך הא? אמר ליה: מי כתיב ושחט הכהן? והקריבו הכהנים כתיב! מקבלה ואילך מצות כהונה; מכאן לשחיטה שכשרה בזר. [תרגום: הביאוהו לפני עלי. אמר לו: מניין לך זה? אמר לו: האם כתוב ושחט הכהן? כתוב והקריבו הכהנים...]

אמר ליה: מימר שפיר קא אמרת, מיהו, מורה הלכה בפני רבך את - וכל המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה. [תרגום: אמר לו: יפה אמרת, אבל מורה הלכה בפני רבך אתה...]

אתיא חנה וקא צוחה קמיה: אני האשה הנצבת עמכה בזה וגו'. [תרגום: באה חנה והיתה מצווחת לפניו: אני...]

אמר לה: שבקי לי דאענשיה, ובעינא רחמי ויהיב לך רבא מיניה. [תרגום: אמר לה: הניחי לי שאעניש אותך, ואבקש רחמים וינתן לך גדול ממנו].

אמרה ליה: אל הנער הזה התפללתי.

פירוש רב האי גאון לברכות (בתוך: אוצר הגאונים לברכות, חלק התשובות, סימן קלה, עמ' 45):
... כל אילו ההלכות נכוחות ונבונות אין בדבריהם צורך לפירוש. ושאר דראשי יש בהן נכוחים ויש בהן הגדות רחוקות ולא דסמאכא אינון.
ורובה דקראיי אסמכאתא ואית בהו מילי ששאנו מזכירין ברמז ואמרום גאונים שלפנינו. מעשה דשמואל דהורה בפני עלי אפשר שברגל אחר היה בתר דגדל, ואסמכוה רבנן אהני קראיי.